

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Puuetega inimeste sotsiaaltoetused, nende määramine ja maksmine

Anu Iva
juhtivspetsialist
ekspertiisi ja sotsiaaltoetuste osakond

September 2017

Puuetega inimeste sotsiaaltoetused

Puuetega inimeste sotsiaaltoetusi (*toetused*) määratakse ja makstakse puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse alusel (PISTS).

Seadus sätestab toetuste liigid, nende saamise tingimused, nende suurused ning määramise ja maksmise korra.

Lisaks sotsiaalministri määrused:

- Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste taotlemiseks vajalike täiendavate dokumentide loetelu ja dokumentide vormid (määrus nr 16):
- Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste määramise ja väljamaksmise kord ning tähtajad (määrus nr 49).
- Puudega isiku kaardi vorm ja väljastamise kord (määrus nr 61);

Veel vajalikke õigusakte:

- Haldusmenetluse seadus (HMS);
- Sotsiaalseadustiku üldosa seadus (SÜS);
- Isikut tõendavate dokumentide seadus (ITDS);
- Euroopa Liidu kodaniku seadus (ELKS);
- Täiskasvanute koolituse seadus (TäKS);
- Välismaalaste seadus (VMS);

Toetusi on õigus saada

- Alalisel elanikul;
- Tähtajalise elamisloaga elanikul;
- Tähtajalise elamisõigusega elanikul;
- Eestis viibival rahvusvahelise kaitse saajal.

Kui Eesti Vabariigi poolt sõlmitud välisleping sisaldab toetuste määramiseks ja maksmiseks PISTS-est erinevaid sätteid, kohaldatakse välislepingut.

- Puudega lapse toetus
- Puudega vanema toetus
- Õppetoetus

Taotluse esitaja

- Toetuste taotluse esitamise õigus on:
 - Puudega isikul endal alates 18. eluaastast;
 - Lapsevanemal kuni 18.aastase lapse eest;
 - Hooldajal kuni 18.aastase lapse eest;
 - Eestkostjal.

Hooldaja ja eestkostja puhul on vaja esitada ka esindusõigust tõendav dokument (perekonnas hooldamise leping või eestkoste kohtumäärus).

Sotsiaaltoetuste määr

- Toetuste arvutamise aluseks on puuetega inimeste sotsiaaltoetuste määr (*sotsiaaltoetuste määr*), mis kehtestatakse Riigikogu poolt igaks eelarveaastaks riigieelarvega.
- Sotsiaaltoetuste määr ei või olla väiksem eelmiseks eelarveaastaks kinnitatud määrast.

Sotsiaaltoetuste määr 2017.a on 25,57 eurot.

Toetuste liigid

- Puudega lapse toetus;
- Puudega tööealise inimese toetus;
- Puudega vanaduspensioniealise inimese toetus;
- Puudega vanema toetus;
- Õppetoetus;
- *Töötamistoetus (kehtis kuni 31.12.2015, erandid kuni 31.12.2017);*
- Täienduskoolitustoetus.

Puudega lapse toetus

- Puudega lapse toetus – kuni 16-aastane laps
 - Keskmine puue – 69,04 eurot (270% sotsiaaltoetuste määrast) kuus;
 - Raske ja sügav puue – 80,55 eurot (315% sotsiaaltoetuste määrast) kuus.
- Puudega lapse toetus makstakse välja lapse vanemale (hooldajale, eestkostjale).

Puudega lapse toetus kuulub Euroopa Liidu määruse 883/2004 artikli 1(z) tähenduses perehüvitiste hulka.

Puudega tööealise inimese toetus

- Puudega tööealise inimese toetus - puudega 16-aastane kuni vanaduspensioniealine inimene
 - Kuni 30.06.2016 tuvastatud puude raskusastme korral toetust makstakse igakuiselt vastavalt ekspertiisiga tuvastatud lisakuludele, kuid mitte vähem kui 65% ja mitte rohkem kui 210% sotsiaaltoetuste määrast kuus (16,62 - 53,70 eurot);
 - Alates 01.07.2016 tuvastatud puude raskusastme korral sõltub toetuse suurus puude raskusastmest ja valdkonnast, milles funktsiooni kaotus või kõrvalekalle esineb.
- Puudega tööealise inimese toetus 16-18-aastase lapse eest makstakse välja lapse vanemale (hooldajale, eestkostjale).

Puudega vanaduspensioniealise inimese toetus

- Puudega vanaduspensioniealise inimese toetus - puudega vanaduspensioniealine inimene
 - Keskmine puue – 12,79 eurot (50% sotsiaaltoetuste määrast) kuus;
 - Raske puue - 26,85 eurot (105% sotsiaaltoetuste määrast) kuus ;.
 - Sügav puue – 40,91 eurot (160% sotsiaaltoetuste määrast) kuus

Puudega vanema toetus

- Puudega vanema toetus
 - Last üksi kasvatav puudega vanem, hooldaja või eestkostja;
 - Üks puudega vanematest.
- Toetust makstakse iga toetusele õigust omava lapse eest 19,18 eurot (75% sotsiaaltoetuste määrast) kuus.
- 16-aastase ja vanema lapse eest makstakse toetust juhul, kui ta õpib põhikoolis, gümnaasiumis või kutseõppeasutuses.
- Jooksval õppeaastal 19-aastaseks saamisel makstakse toetust kuni õppeaasta lõpuni või koolist välja arvamiseni.

Puudega vanema toetus kuulub Euroopa Liidu määruse 883/2004 artikli 1(z) tähenduses perehüvitiste hulka

Õppetoetus

- Õppetoetus
 - Mittetöötav puudega õppur, kes õpib gümnaasiumi 10.–12. klassis, kutseõppeasutuses või kõrgkoolis ja kellel on puudest tingituna õppetööga seotud lisakulutusi;
 - Toetust ei maksta juuli- ja augustikuu eest;
 - Õppetoetust makstakse vastavalt isiku tegelikele lisakulutustele, kuid mitte vähem kui 25 protsenti ega rohkem kui 100 protsenti sotsiaaltoetuste määrast (6,39-25,57 eurot) kuus;

Õppetoetus kuulub Euroopa Liidu määruse 883/2004 artikli 1(z) tähenduses perehüvitiste hulka.

Täienduskoolitustoetus

- Täienduskoolitustoetus
 - makstakse töötava puudega inimese täienduskoolituseks tööalase enesetäiendamise eesmärgil ja tasemeõppeks.
 - Täienduskoolitus on väljaspool tasemeõpet õppekava alusel toimuv eesmärgistatud ja organiseeritud õppetegevus (TäKS);
 - Tasemeõppe korraldamist reguleerivad põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, kutseõppeasutuse seadus, rakenduskõrgkooli seadus, ülikooliseadus ning erakooliseadus (TäKS);
 - toetust makstakse tegelike koolituskulude osaliseks hüvitamiseks kuni 24-kordses sotsiaaltoetuste määras kolme kalendriaasta jooksul, arvates toetuse esmakordsest määramisest (613,68 eurot).

Sotsiaaltoetuste taotluse esitamine

- Toetuste saamiseks esitatakse taotlus Sotsiaalkindlustusametile;
- Tööealine isik võib toetuse taotluse esitada Eesti Töötukassa (edaspidi *töötukassa*) kaudu, kui taotlus esitatakse koos töövõime hindamise taotlusega.

Taotluse esitamise kanalid

- Töötukassas ühistaotlus;
- E-postiga digitaalselt allkirjastatud taotlus;
- Postiga;
- Klienditeeninduses.

Toetuste taotlemise dokumendid

- Taotlus;
- Isikut tõendav dokument;
- Puudega vanema toetuse taotlemisel üksi last kasvatades omakäeline kinnitus. Juhul, kui puudega vanemad soovivad toetust omavahel vahetada, siis senise toetuse saaja nõusolek;
- Õppetoetuse taotlemisel kuludokument või dokument kulutuste tegemise vajaduse kohta;
- Täienduskoolitustoetuse taotlemisel kuludokument;

Toetuste taotlemise dokumendid

- Toetuste taotlemiseks hooldatavale, eestkostetavale või eestkostjale esitatakse täiendavalt perekonnas hooldamise leping või kohtumäärus eestkoste seadmiseks;
- Sotsiaalkindlustusametil on õigus nõuda vajaduse korral muid dokumente, mis tõendavad sotsiaaltoetuste taotleja õigust toetusele.

Päringud teistest andmebaasidest

- Rahvastikuregister (RR)
 - Isikut tõendava dokumendi kehtivuse kontroll;
 - Elukoha tuvastamine;
 - Seotud isikute kontroll (vanemad, lapsed, eestkoste).
- Eesti Hariduse Infosüsteem
 - Õppimise andmed
- Töötamise register
 - Töötamise andmed
- Äriregister
 - FIE tegutsemise andmed
- Kodanikuportaal
 - Pärimisteated
- STAR
 - Kohaliku omavalitsusega seotud päringud (lapse perekonnas hooldamine jne)

Toetuste taotlemise päev

- Toetuste taotlemise päevaks loetakse päev, millal Sotsiaalkindlustusamet võtab vastu taotluse;
- Ühistaotluse töötukassale esitamise korral loetakse toetuste taotlemise päevaks päev, millal taotlus esitati töötukassale;
- Posti teel saadetud taotluse korral loetakse toetuste taotlemise päevaks taotluse lähtekohas postitamise kuupäev;
- E-posti teel saadetud taotluse korral loetakse toetuste taotlemise päevaks taotluse saatmise kuupäev.

Täiendavad dokumendid

- Kui toetuse taotlusele ei ole lisatud kõiki vajalikke dokumente või taotluses on muid puudusi, teatatakse taotlejale kirjalikult esimesel võimalusel, millised dokumendid tuleb hiljemalt kolme kuu jooksul täiendavalt esitada (**tähtaja võib anda ka lühema**);
- Kui taotleja ei esita kõiki vajalikke dokumente nimetatud tähtajaks, teeb Sotsiaalkindlustusamet otsuse toetuste määramise või määramata jätmise kohta olemasolevate dokumentide alusel.

Taotluse läbivaatamine

- Otsus toetuste määramise või määramata jätmise kohta tehakse hiljemalt kümne tööpäeva jooksul toetuste taotlemise päevast arvates.
- Kui toetuse taotleja esitab toetuse taotluse koos puude raskusastme tuvastamise taotlusega või enne puude raskusastme tuvastamise otsuse tegemist, tehakse toetuste otsus kümne tööpäeva jooksul puude raskusastme tuvastamise või tuvastamata jätmise otsuse tegemise päevast arvates.

Toetuse määramine

- Puudega lapse toetus
- Puudega tööealise inimese toetus
- Puudega vanaduspensioniealise inimese toetus

PIS taotlus esitatakse hiljemalt kolme kuu jooksul, arvates puude raskusastme tuvastamise otsuse tegemisest – toetus määratakse puude tuvastamise päevast.

PIS taotlus esitatakse peale tähtaja möödumist - toetus määratakse tagantjärele, kuid mitte rohkem kui taotlemisele eelnenud kolme kuu eest.

Puudega vanema toetus, õppe-, täienduskoolitus- ja töötamistoetus määratakse

- Puudega vanema toetus, õppetoetus, täienduskoolitustoetus ja **töötamistoetus** määratakse toetuse taotlemise päevast, kuid mitte varem kui toetusele õiguse tekkimise päevast.

Sotsiaaltoetuste määramine korduvekspertiisi korral

- Puude raskusastme korduval tuvastamisel enne ühe aasta möödumist toetuse maksmise lõpetamisest uut taotlust ei nõuta
 - Puudega lapse toetuse maksmise jätkamisel;
 - Puudega tööealise inimese toetuse maksmise jätkamisel;
 - Puudega vanaduspensioniealise inimese toetuse maksmise jätkamisel;
 - Puudega vanema toetuse maksmise jätkamisel (taotlus tuleb esitada siis, kui tekib õigus toetusele järgmise lapse eest);
 - Üleminekul puudega tööealise inimese toetuse maksmiselt puudega vanaduspensioniealise inimese toetusele.

Vanemliku hoolitsuseta puudega lapsele ettenähtud toetuste maksmise peatamine ja jätkamine

- Sotsiaalkindlustusamet peatab puudega lapse toetuse, puudega vanema toetuse ja alla 18-aastasele isikule määratud puudega tööealise inimese toetuse maksmise lapse vanemale, kui
 - Laps eraldatakse perest;
 - Kui valla- või linnavalitsus on paigutanud lapse asenduskodusse enne kohtumääruse tegemist.
- Sotsiaalkindlustusamet jätkab puudega lapse toetuse, puudega vanema toetuse ja alla 18-aastasele isikule määratud puudega tööealise inimese toetuse maksmist lapse vanemale, kui eespool nimetatud põhjus on ära langenud.

... toetuste maksmise peatamine ja jätkamine

- Sotsiaalkindlustusamet lõpetab puudega lapse toetuse, puudega vanema toetuse ja alla 18-aastasele isikule määratud tööealise inimese toetuse maksmise vanemale, kui
 - vanemalt on perekonnaseaduse § 135 alusel hooldusõigus ära võetud,
 - tema alaealisele lapsele määratakse eestkostja või tehakse perekonnas hooldamise leping,
 - laps suunatakse asendus kodu teenust saama.
- Sotsiaalkindlustusamet maksab puudega lapse toetust, puudega vanema toetust ja alla 18-aastasele isikule määratud tööealise inimese toetust eespool loetletud juhtudel teisele taotlejale seaduses sätestatud tingimustel tagantjärele, kuid mitte rohkem kui vastava taotluse esitamise kuule eelnenud kuue kalendrikuu eest.

Muudatused toetuste maksmisel

- Toetuste maksmine lõpetatakse, peatatakse või nende suurus arvutatakse ümber, kui toetust saav inimene on niivõrd paranenud, et see muudab puuetega inimeste sotsiaaltoetuste saamise õigust või saadava toetuse suurust. (ennetähtaegne ekspertiis).

Toetuse saaja on kinnipeetav

- Toetuste maksmine peatatakse
 - Süüdimõistetud toetuse saaja vanglas või arestimajas vangistuse kandmise ajaks, välja arvatud kui isik vajab oma puude tõttu individuaalset abivahendit;
 - Kui isiku suhtes on tõkendina kasutatud vahi alla võtmist, välja arvatud kui isik vajab oma puude tõttu individuaalset abivahendit;
 - Kui vanglas või arestimajas karistust kandev isik vajab puude tõttu individuaalset abivahendit, lisab vangla või arestimaja isiku ekspertiisitaotlusele teatise, kus on märgitud abivahendi kasutamisega seotud kulud, nende finantseerimise allikad ja osakaal finantseerimisel.
- Toetus makstakse tagantjärele välja pärast kohtuotsuse jõustumist juhul, kui isik mõisteti õigeks või teda ei karistatud vangistusega.

Toetuste maksmine

- Sotsiaaltoetused makstakse taotleja soovil:
 - Arvelduskontole Eestis;
 - Sotsiaalkindlustusametis vormistatud kirjaliku avalduse või notariaalselt tõestatud avalduse alusel teise isiku, sealhulgas kohaliku omavalitsuse arvelduskontole Eestis;
 - Toetusesaaja arvelduskontole välisriigis, toetuse saaja maksab oma makseteenuse pakkuja nõutavad tasud ise;
 - Sotsiaalkindlustusameti otsusel makstakse täienduskoolitustoetus toetusesaajale teenust osutanud asutusele (*sellisel juhul on arve saaja SKA ja arve sees näidatakse koolitusel osalenud puudega inimese nimi*);

Toetuste maksmine

- Toetusesaaja enda kulul posti teel kojukandena (alates 01.01.2017 on postiteenus 6,60 eurot).
- Põhjendatud taotluse alusel Sotsiaalkindlustusameti kulul posti teel kojukandega isikule, kellel on liikumistakistus või kes elab hajaasustusalal ja kellele pangateenus on raskesti kättesaadav ning kes on:
 - sügava puudega töövõimetuspensionär;
 - sügava puudega püsivalt töövõimetuks tunnistatud rahvapensioni saav isik;
 - sügava puudega isik, kellel on tuvastatud osaline või puuduv töövõime (SKA otsusega kuni 1 a, pikemalt juhul, kui selleks tuleneb vajadus põhjuste iseloomust, millele tuginedes otsus tehakse);
 - sügava puudega vanaduspensioniealine isik.

Toetuse maksmise peatamine

- Kui posti teel makstav toetus on välja võtmata vähemalt kaks kuud, peatatakse toetuse maksmine.
- Kui toetuse saaja ei ole teatanud oma arvelduskonto numbrit ja seetõttu ei ole võimalik toetust maksta, peatatakse toetuste maksmine.
- Pärast vastava avalduse ja isikut tõendava dokumendi esitamist makstakse toetus välja tagantjärele.

Saamata sotsiaaltoetused

- Alates 01.01.2017 surnud puudega inimese saamata jäänud toetused makstakse välja pärijale pärimistunnistuse alusel.

Toetus, mille maksmist alustati või mille saamist isik taotles enne surma, kuulub isiku pärandi hulka.

- *Kuni 31.12.2016 puudega inimese surma korral maksti saamata jäänud toetused välja vanemale, abikaasale või teistele perekonnaliikmetele (laps, lapselaps, võõraslaps, eestkostja, eestkostetav, vend, õde, õe- ja vennalaps, vanavanem, võõrasvanem)*

Enammakstud toetuste tagasinõudmine

- Toetusteks liigselt makstud summad makstakse tagasi vabatahtlikult, nõutakse tagasi või tehakse tasaarvestus sotsiaalseadustiku üldosa seaduses sätestatud korras.
 - Maksab ise tagasi;
 - SKA otsusega peetakse kinni (tasaarvestatakse) igakuiselt makstavatest toetustest kuni 20% kuus;
 - Kui ise tagasi ei maksa ja enammaksu ei ole võimalik toetustest kinni pidada, tehakse ettekirjutus sundtäitmise algatamiseks;
 - Kui toetuse saaja tegelik viibimiskoht ei ole teada ning ettekirjutust ei ole võimalik sotsiaalseadustiku üldosa seaduses sätestatud viisil teatavaks teha, avaldatakse ettekirjutuse resolutiivosa väljaandes Ametlikud Teadaanded.
- Alates 01.01.2017 pärast toetust saava isiku surma alusetult väljamakstud toetuse summad on kohustatud tagastama pärija.

Viivis

- Alates 01.01.2017 jõustus sotsiaalseadustiku üldosa seaduse (SÜS) § 20, mis kohustab SKA-d rahalise hüvitise mittenõuetekohasel väljamaksmisel omal algatusel maksma viivist.

Puudega isiku kaart

- SKA väljastab isiku soovi korral taotluse alusel pensionitunnistust mitteomavale puudega isikule puudega isiku kaardi (*PI kaart*), mis tõendab puude raskusastet ja kestust.
- Puude raskusastme ja lisakulude korduva või ennetähtaegse tuvastamise korral väljastatakse isikule uus PI kaart taotlust esitamata.
- PI kaart kehtib koos isikut tõendava dokumendiga.

PI kaardile kantavad andmed

- Kaardi esiküljele kantakse järgmised andmed:
 - Kaardi number;
 - Isiku ees- ja perekonnanimi;
 - Isikukood ja sünniaeg;
 - Puude raskusaste;
 - Kaardi kehtivusaeg;
 - Kaardi väljaandja nimetus.

Kasulikud lingid

- PIS taotluse blankett

<http://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/sotsiaaltoetuste-blanketid/>

- PI kaardi näidis

https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1190/5201/6007/Lisa_vorm.pdf#

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Aitäh!

Anu Iva

Anu.Iva@sotsiaalkindlustusamet.ee